

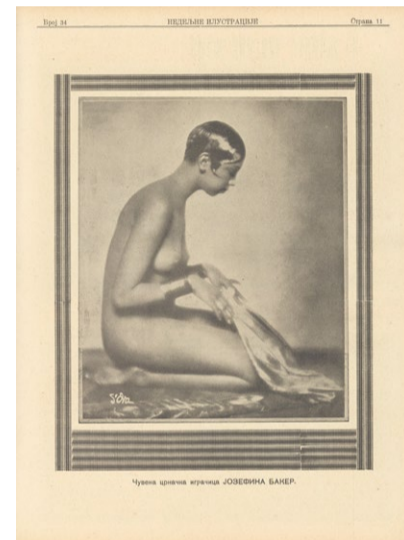
Vesti

„Američka istorija u učionici: američki uticaji na popularnu kulturu i svakodnevnicu u Srbiji (1918-1941)“

Od oktobra 2021. Centar za američke studije u saradnji sa Narodnom bibliotekom Srbije i UDI-Euroclio, a uz podršku Američke ambasade u Beogradu, radi na projektu „Američka istorija u učionici: američki uticaji na popularnu kulturu i svakodnevnicu u Srbiji (1918-1941)“. Tokom trajanja projekta istraživači iz Centra za američke studije i Narodne biblioteke prelistavali su međuratnu štampu („Politika“, „Politikin zabavnik“, „Ilustrovani list“, „Ilustrovano vreme“, „Nedelja“, „Žena i svet“...) i istraživali fenomen amerikanizacije u Srbiji u međuratnom periodu. Ovaj projekat privodimo kraju u septembru objavljivanjem dodatnog nastavnog materijala za škole, kao i održavanjem seminara i vebinara za nastavnike istorije, građanskog vaspitanja i engleskog jezika. Dok je priručnik u pripremi, ovde možete pogledati neke od zanimljivosti koje su istraživači pronašli.

▲ „Nedeljne ilustracije“,
13. februar 1927.

▲ „Nedeljne ilustracije“,
2. avgust 1926.

◀ „Žena i svet“,
februar 1938.

◀ „Panorama“,
6. jun 1932.

▲ „Vreme“,
15. april 1936.

Živorad Kovačević

Živorad „Žika“ Kovačević (1930–2011) bio je srpski i jugoslovenski politikolog, političar, diplomata i lingvista. Rođen je u Jagodini, a gimnaziju i Visoku novinarsko-diplomatsku školu završio je u Beogradu. Imao je iskustvo studija u Sjedinjenim Državama, gde je na Univerzitetu Berkli magistrirao političke nauke (1961), a specijalizaciju za međunarodne odnose završio je na Harvardu (1963). Nakon povratka u Jugoslaviju, vršio je brojne visoke funkcije na republičkom nivou u Srbiji, da bi 1974. započeo prvi od svoja dva četvorogodišnja mandata kao gradonačelnik Beograda. Kovačevićovo upravljanje glavnim gradom bilo je obeleženo ambicioznim građevinskim projektima, poput izgradnje „Sava centra“ i hotela „Interkontinental“.

Mesto na čelu Beograda Kovačević je zamenio pozicijom u Saveznom izvršnom veću, da bi 1987–1989. vršio funkciju jugoslovenskog ambasadora u Vašingtonu. Lično se angažovao na prebacivanju zaostavštine Nikole Tesle

iz SAD u Beograd. Njegov nedugi mandat u Sjedinjenim Državama prekinut je zbog neslaganja sa politikom Slobodana Miloševića. Poslednje dve decenije života proveo je kao aktivista, uključen u brojne mirovne i proevropske inicijative. Kovačević je ostao zainteresovan za američku politiku, te između ostalih izdvojamo njegove knjige „SAD i jugoslovenska kriza“ i „Amerika i raspad Jugoslavije“. Pored toga, objavio je tri srpsko-engleska rečnika.

Nina Živančević

Stvaralaštvo srpske pesnikinje Nine Živančević (1957) neshvatljivo je bez razumevanja uticaja koji je život u Sjedinjenim Državama imao na autorku. Živančević je rođena u Beogradu. Već njen prvenac, knjiga poezije „Pesme“, nagrađen je 1982. godine Brankovom nagradom. U SAD je otišla početkom osamdesetih godina, gde je isprva bila saradnica američkog pesnika Alena Ginzberga. U sklopu njihove saradnje predavala je na Univerzitetu Naropa u Koloradu, a u Vašingtonu je pisala doktorsku tezu o uticaju Majakovskog na avangardnu njujoršku pesničku školu. S obzirom da Živančević poeziju izvodi multimedijalno, uz pomoć performansa i muzike, ne čudi što je nastupala u sklopu „Living teatra“ i „La Mame“, poznatih njujorških eksperimentalnih pozorišta.

Izvor: Korzoportal

Iako je u Sjedinjenim Državama Živančević bila izložena uticaju „bitnika“, ona je u svom pesničkom izrazu zadržala evropski, ponajviše nadrealistički, manir. Pored svojih pesama, angažovana je kao književna kritičarka i prevodilac, a kulturnu scenu zadužila je i objavljivanjem razgovora sa vrhunskim američkim i francuskim intelektualcima: Barouzom, Bodrijarom, Kristevom. Ratovi na teritoriji bivše Jugoslavije probudili su u njoj želju da se vrati u Evropu, te se preselila u Francusku. Tamo je odbranila doktorat u čijem fokusu je bio Crnjanski, a na univerzitetima Sorbona i Pariz 8 predaje avangardno pozorište i performans.

Američki stripovi u međuratnoj Jugoslaviji

Detinjstvo na ovim prostorima od Kraljevine Jugoslavije do danas nije se mnogo promenilo ako ga posmatramo kroz prisutnost Diznijevih junaka. Još od međuratnog perioda, najpopularniji američki crtani likovi bili su deo jugoslovenske svakodnevice kroz stripove objavljivane u štampi. Prvi korak ka diznifikaciji Jugoslavije bila je pojava domaće verzije Miki Mausa, Mike Miša u strip magazinu „Veseli četvrtak“ 1932. godine. Tri godine kasnije, „Politika“ objavljuje stripove avantura originalne Dizni družine, Miki Mausa, Mini Maus, psa Plutona, Paje Patka i drugih.

Međutim, Diznijevi junaci nisu bili jedini likovi američkih stripova i crtanih filmova sa kojima su se deca u Jugoslaviji susretala, već su tu bili i Beti Bup, Mačak Feliks, Popaj, Tarzan, Flaš Gordon i drugi. Stripovi i priče o kaubojima i Indijancima su takođe bile dostupne čitaocima u Jugoslaviji. „Politikin zabavnik“ od svog prvog

broja, koji je izašao 28. februara 1939, postao je glavni časopis u kom su dominantno objavljivani američki stripovi i drugi slični sadržaji namenjeni prvenstveno deci, ali i odraslima. Novinar, publicista, umetnik i nadrealista Dušan Duda Timotijević bio je jedan od osnivača „Politikinog zabavnika“, prevodilac Diznijevih stripova na srpski i čovek koji je generalno zaslužan za pojavu stripa u Jugoslaviji.

▲ „Pravda“,
12. decembar 1938.

▲ „Politikin zabavnik“,
april 1939.

Seriya „Dinastija“ u Jugoslaviji

U julu 1984, tri godine nakon televizijske premijere u SAD, na ekranima u Jugoslaviji počelo je emitovanje američke sapunice „Dinastija“. Ova serija držala je pažnju jugoslovenskih gledaoca sve do 1991, kada je prikazana njena poslednja epizoda. „Dinastija“ je osamdesetih godina bila simbol američke popularne kulture u SFRJ, a njenu popularnost nije dostigla gotovo nijedna druga televizijska serija tog vremena.

Seriya puna zapleta kroz devet sezona prati živote bogate porodice Karington iz Denvera. Glavne uloge tumačili su Džon Forsajt (Blejk), Linda Evans (Kristal) i Džoana Kolins (Aleksis), a jugoslovenska štampa osamdesetih bila je preplavljena, kako komentariima i kritikama serije, tako i tekstovima koji su izveštavali čitaoce o aktuelnostima u životima glumaca. O popularnosti „Dinastije“ kod jugosloven-

▲ Seriya „Dinastija“

ske javnosti svedoči i putopis šegрта u trgovini Ratka Lera, „Uzduž i popreko kroz Ameriku“. Prilikom svoje posete Holivudu 1984, Lero je zabeležio kako je video vilu na Beverli Hilsu koja podseća na kuću Blejka Karingtona iz serije, ali i da se našao ispred vile u kojoj je zaista živela glumica Pamela Belvud (tumačila je lik Klaudije Blejzdel). U Lerovim putopisima nailazimo i na podatak da je autor čak anketirao pedesetoro ljudi na svom putovanju o tome koja od dve glavne glumice je lepša: „i na kraju je ispalo da je za Lindu bilo 33 glasa, a za Džoan 17.“

„Dinastija“ je ostavila trag i na muziku u Jugoslaviji, pa su u oktobru 1984. Rokeri s Moravu izdali istoimenu ploču i pesmu, a Đorđe Balašević je prilagodio tekst svoje pesme „Boža zvani pub“, tako da su se u novoj verziji našla imena likova iz serije.

Jean Portante, **Allen Ginsberg. Druga Amerika**, Loznica: Karpos, 2021.

Prošle godine, izdavačka kuća Karpos objavila je još jednu biografiju u sklopu svoje biblioteke „Biografeme“. Ovoga puta, tema je bio Alen Ginzberg, čiji je život predstavio Žan Portant. Autor knjige o velikom američkom pesniku i sam je književnik, i ubrajaju ga među najznačajnije savremene luksemburške pisce. On je želeo da ovom knjigom napravi omaž Ginzbergu, sa čijim se stihovima sreo početkom osamdesetih, u Parizu. Ginzberg i Portant su se upoznali 1986, i to u Jugoslaviji, prilikom Pesničkih večeri u Strugi.

Svoje delo Portant nije koncipirao kao klasičnu biografiju. On se služio prethodnim saznanjima o Ginzbergu i njegovom književnošću da bi napisao nadahnuti pregled Ginzbergovog života. Hronologija je u drugom planu u odnosu na uzbudljive epizode, koje za cilj imaju razumevanje konteksta u kom je pesnik živeo i stvarao. Nezaobilazni su bili Ginzbergov odnos sa ostalim „bitnicima“, Džekom Keruakom i Vilijamom Barouzom, kao i njegovi eksperimenti sa seksualnošću, narkoticima i istočnoazijskom duhovnošću.

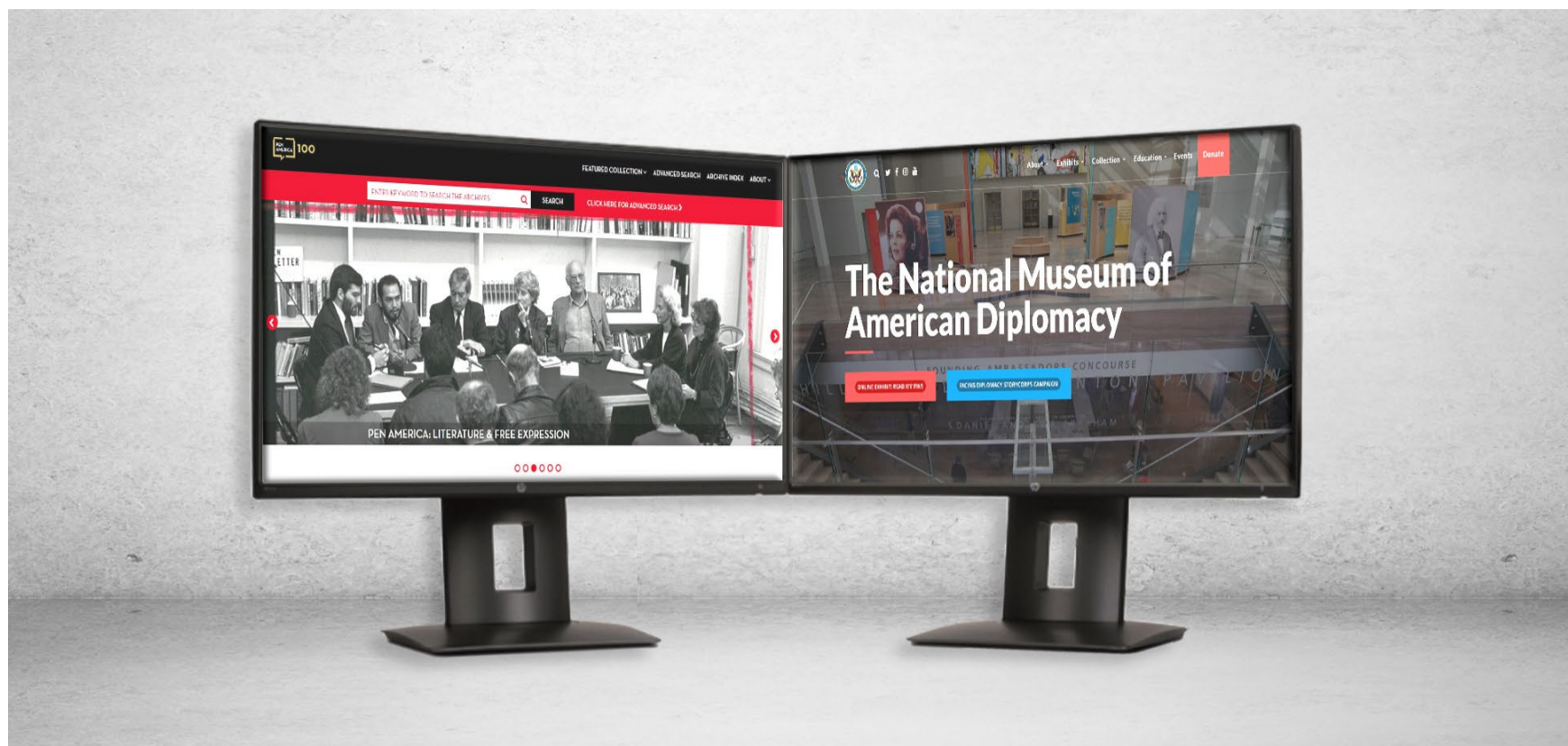
Knjiga o Ginzbergu ne prikazuje samo složenu ličnost autora poeme „Urlik“, nego čitavu „drugu Ameriku“ – kontrakulturni pokret suprotstavljen tradicionalnom poretku američkog društva, koji je nastao kao reakcija na militarizam i makartizam.

Mark Clague, **Oh Say Can You Hear? A Cultural Biography of The Star-Spangled Banner**, New York: W. W. Norton & Company, 2022.

Američki muzikolog Mark Klejg objavio je monografiju koja je posvećena himni SAD. Klejg, koji radi kao profesor na Univerzitetu u Mičigenu, stručnjak je za američku muzičku istoriju, a naročito za društvenu dimenziju muzike. Stoga, knjiga „Oh Say Can You Hear?“ parafrazirajući u naslovu prvi stih američke himne poziva na razmišljanje o pesmi koja je jedan od simbola SAD.

Kulturnu biografiju himne autor je podelio na devet poglavlja. Prva tri posvećena su nastanku i evoluciji teksta i muzike. Potom, slede tematska poglavlja u kojima Klejg analizira ulogu himne u ratu, na sportskim predstavama i političkim protestima, kao i istoriju otpora protiv himne. Na kraju, Klejg raspravlja o značenju himne kao integrativnog faktora u SAD, uprkos tome što priznaje da je njen tekstopisac, Francis Skot Ki, bio robovlasnik.

Ova knjiga služi kao podsetnik tome da nacionalna himna nije samo pesma koju čine njene reči i melodija, nego živi organizam čija se čitanja menjaju kroz vekove. Tekst američke himne promenjen je tokom Američkog građanskog rata, Džimi Hendriks joj je reinterpetirao zvuk na Vudstoku, a danas sportisti kleče tokom intoniranja himne u protestu protiv rasne nejednakosti. Američke političke borbe se menjaju, i neprestano se odvijaju oko „Barjaka iskićenog zvezdama“.

The PEN America Digital Archive <https://archive.pen.org/>

U Londonu je 1921. godine osnovan prvi PEN centar, dok su tokom narednih decenija, u brojnim svetskim metropolama nicali ogranci ove organizacije „pesnika, esejista i novelista“. Ni Beograd nije bio izuzetak ovakvom trendu, gde je već 1926. godine bio osnovan prvi PEN centar. Ugled grupe književnika okupljenih oko ovog udruženja, nadmašio je inicijalnu osnivačku misiju o podsticanju slobode stvaralaštva, prerastajući u međunarodnu organizaciju angažovanih umetnika, spremnih da reaguju na aktuelne globalne političke, društvene i kulturne izazove. Digitalizacijom građe američkog PEN centra sačuvano je sećanje na delatnost organizacije od 1960-ih godina do danas, a posetioci ovog vebsajta mogu da pretražuju sadržaj u vezi sa aktivnostima i istaknutim pojedincima tog udruženja. Na platformi je pohranjeno više od 1500 časova audio i video zapisa sa održanih sastanaka, kongresa, govora, predavanja i intervjua američkih književnika i aktivista. U dostupnim materijalima nalaze se vredni prilozi za biografije istaknutih američkih umetnika koji su delovali kroz američki PEN centra poput Toni Morison, Artura Milera, Džejmsa Boldvina i Alena Ginzberga. Istovremeno, sadržaj ovog digitalnog arhiva predstavlja svedočanstvo o prekretnim događajima američke i svetske istorije poput rata u Vijetnamu, borbe za građanska prava, pada Berlinskog zida i terorističkih napada na SAD 11. septembra 2001, i stoga je značajan izvor za istraživače i aktiviste.

The National Museum of American Diplomacy <https://diplomacy.state.gov/>

Lista muzeja u Vašingtonu odnedavno je postala bogatija za prvi muzej posvećen američkoj diplomatiji. Smešten u okviru Stejt departmenta, muzej je osnovan sa namerom da posetiocima predstavi priču o oblicima, praksama i izazovima sa kojima se suočavala američka diplomatija, od 18. veka do danas. Kroz nekoliko klikova, na vebsajtu predstavljene institucije možete pogledati različite tematske virtuelne izložbe posvećene ulozi žena i pripadnika manjina u američkoj diplomatskoj službi, značaju diplomatije u okončanju međunarodnih ratnih sukoba, poput sporazuma u Kamp Dejvidu ili Dejtonskog sporazuma, ali i napore diplomata u borbi protiv pandemije izazvane virusom COVID-19. Digitalna platforma korisnicima nudi mogućnost za pretraživanja muzejskih artefakata, kao svedočanstava američke diplomatije. Među njima možete videti propusnicu člana Niksonovog tima tokom „kuhinjske debate“ iz 1959. godine, reket za stoni tenis iz 1971. godine, kao simbol „ping-pong diplomatije“, ili zimsku jaknu koju je nosio jedan od američkih talaca tokom krize u Iranu 1979. godine. Sadržaji dostupni na ovom vebsajtu značajni su istraživačima, radoznalim posetiocima, a naročito nastavnicima i studentima. Zaseban segment prilagođen je edukativnoj misiji muzeja, te se u okviru njega može pristupiti leksikonu sa objašnjenim pojmovima, edukativnim materijalima, kao i smernicama kako bi se u učionica-ma izvodile simulacije izazova sa kojima su se suočavale američke diplomate kroz istoriju.

Newsletter
Vol. 31
jul-avgust 2022.

Najave konferencije konkursi

„Moja Amerika“: Ivan Vujačić

Nakon letnjeg raspusta nastavljamo sa serijom razgovora „Moja Amerika“, a naš gost 13. septembra biće profesor Ekonomskog fakulteta i predsednik Udruženja „Fulbrajt i prijatelji“ dr Ivan Vujačić!

Prof. dr Ivan Vujačić bio je Fulbrajtove stipendista na Univerzitetu Mičigen u En Arboru i ambasador u SAD, a sa nama će podeliti svoja sećanja i iskustva na Ameriku od detinjstva, preko akademske i diplomatske karijere, do danas.

Vebinar za nastavnike

U poslednjoj nedelji septembra Centar za američke studije održaće vebinar za nastavnike u okviru projekta „Američka istorija u učionici: američki uticaji na popularnu kulturu i svakodnevnicu u Srbiji (1918-1941)“. Svi zainteresovani nastavnici istorije, engleskog jezika i građanskog vaspitanja za učešće na ovom vebinaru mogu se prijaviti na imejl

centarzaamerickestudije@gmail.com.

Hispanic Heritage Month

Od 15. septembra do 15. oktobra u Americi se obeležava Mesec hispanskog nasleđa, a tema ovogodišnjeg meseca tokom kog se proslavljaju hispanika tradicija i kultura jeste „Unidos: Inclusivity for a Stronger Nation“.

Detalje o Mesecu hispanskog nasleđa možete istražiti na navedenom veb-sajtu: <https://www.hispanicheritagemonth.gov/>.

Fulbright Visiting Scholar Program 2023-2024

Konkurs za Fulbright Visiting Scholar Program otvoren je do 17. oktobra! Ovaj program namenjen je istraživačima, profesorima i ekspertima iz akademskih institucija koji imaju stečeno zvanje doktora nauka.

Detalje konkursa možete pogledati na priloženom linku:

<https://bit.ly/fulbright2324>

Fulbright - National Archives Heritage Science Fellowship 2023-2024

Konkurs za Fulbright National Archives Heritage Science Fellowship otvoren je do 15. oktobra! Ova stipendija namenjena je povezivanju gostujućih naučnika Fulbright programa sa naučnicima i stručnjacima iz „National Archives and Records Administration (NARA)‘s state of the art Heritage Science Research and Testing Lab“, u Koledž Parku, u državi Merilend.

Detalje konkursa možete pogledati na priloženom linku:

https://bit.ly/ful_nahsf2324